

УДК : 377.3 (430) : 614.253.2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ МЕДСЕСТРИНСЬКОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

Галина ОЛЕСЬКОВА (Хмельницький, Україна)

e-mail: grugorivna.galuna@gmail.com

ОЛЕСЬКОВА Галина. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ МЕДСЕСТРИНСЬКОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

У статті розглядаються варіанти перекладу англійською та українською мовами певних фахових термінів медсестринської освіти Німеччини, уточнено зміст її певних понять, а також зазначаються деякі особливості їх перекладу. Огляд останніх досліджень і публікацій з досліджуваної проблеми ґрунтується на порівняльному аналізі фахових джерел, зокрема фахових словників, навчальних посібників та підручників, праць вітчизняних і зарубіжних науковців.

Ключові слова: медсестринська освіта; фахові поняття; фахові терміни.

OLESKOVA Halyna. FEATURES OF TRANSLATION OF SPECIALIZED TERMS AND CONCEPTS OF GERMAN NURSING EDUCATION

The article deals with the translation of certain specialized terms of nursing education in German into English and Ukrainian. We paid particular attention to the disclosure of the concepts of advanced training of nursing personnel, nursing, placement supervisor, practice companion, nursing pedagogue, nursing scientist, nursing further training. The article clarifies the content of certain notions of nursing education. In the table are given examples of German vocabulary with the word Pflege and their translation into English and Ukrainian. It is worth noting that most of the professional concepts that are considered in our study and applied in German nursing education and nursing practice in Ukraine do not exist. In addition, the translation process of these terms complicates the absence of Ukrainian-German and German-Ukrainian dictionaries with a wide range of the corresponding vocabulary. An overview of recent research and publications on the problem under investigation is based on a detailed comparative analysis of specialized sources, including one- and two-language specialized dictionaries, phrase books, textbooks and manuals, and works by native and foreign scholars. Based on the translation and comparative analysis of these sources on the problem under investigation, as well as the synthesis, generalization, and systematization of the theoretical positions contained in these primary sources, it is noted that the translation of the terms used in the education of nursing personnel in Germany has certain features. They are lexical synonymy and in connection with this multivariate translation, gender features of titles of positions and jobs, nonequivalence of concepts in the German and Ukrainian languages, in some cases the discrepancy in the use of concepts in singular and plural. Therefore, the article highlights the following main methods of translation, such as tracing, transcribing, descriptive translation, contextual replacement.

Keywords: nursing education; specialized concepts; specialized terms.

Постановка проблеми. Україна реформує систему охорони здоров'я, в тому числі медичну освіту. На часі зміни на краще в медсестринській освіті. Для нас важливим є позитивний досвід у цій сфері європейських країн, а саме Німеччини. Важливим при цьому є вивчення законодавчого забезпечення, дидактичних методів, інноваційних методик, що застосовуються в освіті сестринського персоналу Німеччини. Наприклад, в цій країні реалізуються численні модельні проекти навчання, широко використовуються різноманітні освітні електронні платформи. Певною проблемою для такого обміну досвідом є відсутність українсько-німецького та німецько-українського словників з широким набором відповідної лексики. Можливою перешкодою є також певна невідповідність понять, що використовуються у медсестринській освіті Німеччини та України.

Огляд останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про інтерес багатьох науковців до проблем сучасної німецької медичної термінології та її перекладу українською мовою. Так, українські науковці М. Адаменко, О. Бабій, О. Бардакова, Н. Бондар, І. Гавріченкова, І. Гнатишена, Б. Качан, І. Кучеренко, Н. Ольховська, О. Остапчук, Д. Остич, Р. Перхач, О. Пилипенко, І. Сологор, Ю. Худжіна та багато інших присвятили свої праці різним аспектам німецької медичної термінології.

Крім того, І. Біров, В. Бондаренко-Бринь, Д. Варецька, М. Вахнован, Г. Гринюк, Ю. Гутнікевич, М. Гуцол, Д. Кияк, Г. Кліщ, Т. Криворук, Н. Кучумова, Б. Лабінська, В. Настаченко, М. Нестеренко, Д. Остич, Г. Паласюк, Є. Палінчак, А. Пузік, Н. Рокіцька, А. Семисюк, Г. Федорак, Н. Федчишин, Н. Шамрай та багато інших українських науковців, авторів підручників та навчальних посібників з німецької мови для студентів-медиків здійснили значний внесок у розвиток медичної науки та практики, в тому числі у наближення вирішення питання створення німецько-українського та українсько-німецького медичних словників.

Слід зазначити, що вагомих внесок у розвиток перекладацької діяльності та в цілому германістики в Україні здійснили С. Амеліна, В. Бережна, О. Білоус, В. Бусел, Г. Володько, Г. Воронка, І. Іщенко, В. Кібенко, Е. Лисенко, О. Мазур, В. Малишев, Р. Матієв, В. Мюллер, І. Наринецький, М. Смолій, В. Сулим, Л. Шевченко та багато інших українських викладачів,

науковців, авторів і укладачів німецько-українських та українсько-німецьких словників, що наразі в Україні вийшли друком.

Не можна оминати увагою в нашому дослідженні також наявність фахових словників німецької медичної термінології, що вийшли друком за кордоном. Так, наприклад, авторами та редакторами автентичних німецьких (в тому числі одномовних і двомовних медичних і педагогічних) словників є К. Андерсон (K. Anderson), Л. Андерсон (L. Anderson), Л. Джонсон (L. Johnson), В. Дорманн (W. Dohrmann), А. Дрьобер (A. Dröber), Г. Кавала (H. Kavala), Й. Карельс (J. Karels), Н. Конопінські-Кляйн (N. Konopinski-Klein), О. Пірк (O. Pirk), П. Ройтер (P. Reuter), У. Філлвок (U. Villwock), які ми використовували у процесі нашого порівняльного аналізу фахових термінів і понять медсестринської освіти Німеччини.

До того ж, А. Болотіна, Л. Грінберг, О. Зубанова, А. Єфімов, О. Логінова, І. Марковіна, А. Науменко, І. Палонов, В. Петров, М. Цветова, В. Чупятова та багато інших є авторами німецько-російських медичних словників і розмовників. Величезна кількість фахових словників німецької медичної термінології є в он-лайн режимі. Однак, переклад (в тому числі українською мовою) фахових термінів і понять медсестринської освіти Німеччини у них висвітлено недостатньо.

Формулювання завдання дослідження та матеріал дослідження. У статті маємо намір здійснити аналіз автентичних фахових джерел з тематики нашого дослідження, переклад певних фахових термінів і тлумачення понять медсестринської освіти Німеччини з метою виявлення особливості їх перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Візьмімо, до прикладу, базове поняття «Pfleger», яке використовується у сфері медсестринської освіти та медсестринської практики. Його можна перекласти як «догляд», так і як «медсестринство». Так, наприклад, у «Великому українсько-німецькому словнику» М. Смолія поняття «догляд» перекладається німецькою мовою як «Pfleger», «догляд за хворими» – «Krankenpflege», однак переклад поняття «медсестринство» – відсутній [5, с. 543]. Також переклад поняття «медсестринство» відсутнє і у «Великому німецько-українському словнику» В. Мюллера, «Великому німецько-українському, українсько-німецькому словнику» О. Мазура, «Словнику німецько-українському, українсько-німецькому» В. Бусела, «Російсько-німецькому медичному словнику-розмовнику» В. Петрова, В. Чупятова, М. Цветової, А. Болотіної, «Великому німецько-російському та російсько-німецькому медичному словнику» І. Марковіної, Є. Логінової, О. Зубанової, А. Єфімова. Натомість є лише переклад поняття «догляд», і перекладається німецькою мовою також як «Pfleger», а «догляд за хворими» – «Krankenpflege» у «Великому німецько-українському, українсько-німецькому словнику» О. Мазур [1, с. 562] та у «Словнику німецько-українському, українсько-німецькому» В. Бусела [4, с.1244]. Крім того, поняття «Pfleger» у «Великому німецько-українському словнику» В. Мюллера перекладається як «догляд» (за кимсь, за чимсь); «піклування»; «турбота» (про когось, про щось) [2, с. 474], а у «Великому німецько-російському та російсько-німецькому медичному словнику» І. Марковіної, Є. Логінової, О. Зубанової, А. Єфімова перекладається як «присмотр», «уход» [3, с.189].

Варто зазначити, що у багатьох словниках, наприклад, «Springer Lexikon Pflege» К. Андерсона (K. Anderson), Л. Андерсона (L. Anderson), А. Дрьобера (A. Dröber), У. Філлвок (U. Villwock), поняття «Pfleger» перекладається англійською мовою як «nursing», а взагалі «nursing» перекладається українською мовою як «догляд» і «медсестринство». Слово «догляд» можна розглядати в історичному контексті. До початку ХХ століття професії сестринського персоналу Німеччини не були законодавчо регламентованими, і саме догляд був основним заняттям жіноцтва ще із середньовіччя, на відміну від чоловічої професії – лікар. Відповідно до традиції передусім практичної діяльності сестринського персоналу, специфічні вирази, використовувані у догляді, зазвичай були взяті із загальнонародної мови. Більш сучасними термінами часто є композиції зі словом «Pfleger» – «медсестринство» [6, с.4].

В ході порівняльного аналізу, проведеного у нашому дослідженні, схилиємось до думки, що більш сучасним і ширшим змістом німецького поняття «Pfleger» є українське поняття «медсестринство». Приклади німецьких термінів зі словом «Pfleger» та їх переклад англійською та українською мовами наводимо в таблиці 1 [7; 8].

Таблиця 1

№	Німецька мова	Англійська мова	Українська мова
1.	Altenpfleger/Altenpflegerin	geriatric male nurse/ geriatric nurse	медичний брат з догляду за людьми похилого віку/ медична сестра з догляду за людьми похилого віку
2.	Altenpflegeschule	geriatric nursing school	школа гериатричного медсестринства
3.	Ausbildung von Pflegekräften	training of nursing personnel	підготовка медсестринських кадрів
4.	Pflegeassistentenausbildung	nursing assistant traing	навчання асистентів сестринського персоналу
5.	Berufsfachschule für Krankenpflege	vocational school for nursing	професійна спеціалізована школа медсестринства
6.	Fortbildung von Pflegekräften	advanced training of nursing personnel	підвищення кваліфікації медсестринських кадрів
7.	gestaltpädagogische Arbeit	gestalt-pedagogical work	гештальт-педагогічна робота
8.	Gesundheits- und Kinderkrankenpfleger/ Gesundheits- und Kinderkrankenpflegerin	health and paediatric male nurse (children's male nurse)/ health and paediatric nurse (children's nurse)	медичний брат з профілактики та догляду за дітьми/ медична сестра з профілактики та догляду за дітьми
9.	Gesundheits- und Kinderkrankenpflegeschule	school of healthcare and paediatric nursing	школа педіатричного медсестринства
10.	Gesundheits- und Krankenpfleger/in	health and nursing professional (m/f) (registered general nurse (m/f))	медичний брат з профілактики та догляду за хворими/медична сестра з профілактики та догляду за хворими
11.	Gesundheits- und Krankenpflegeschule	school of healthcare and nursing	школа медсестринства
12.	handlungsorientierter Unterricht	action-oriented lesson, activity-oriented lesson	діяльнісно-орієнтоване заняття,
13.	Institut für Gesundheits- und Pfle gewissenschaft	institute for healthcare and nursing science	науково-дослідний інститут медсестринства
14.	Pflegeausbildung	nursing training, training of nursing personnel	підготовка сестринського персоналу
15.	Pflegebildung	nursing education, nursing development	медсестринська освіта
16.	Pflegedidaktik	nursing didactics	медсестринська дидактика
17.	Pflegefachfrau/ Pflegefachmann	nursing care specialist (m/f)	фахівець з сестринської справи (фахівець з медсестринства)
18.	Pflegefachsprache	nursing language, nursing terminology	фахове мовлення у медсестринстві
19.	Pflegeforschung	nursing research	медсестринське дослідження
20.	Pflegepädagoge/ Pflegepädagogin	nursing pedagogue (nurse educator)	медичний брат- педагог/медична сестра- педагог
21.	Pflegepädagogik	nursing pedagogy	сестринська педагогіка

	(Gesundheits- und Pflegepädagogik)	(nursing education theory, teaching nursing)	(медсестринська педагогіка)
22.	Pflegepersonal	nursing personnel	сестринський персонал (медсестринський персонал)
23.	Pflegerische Weiterbildung	nursing further training	подальша освіта сестринського персоналу
24.	Pflegestudium	nursing degree courses; study of nursing	вузівська підготовка сестринського персоналу
25.	Pflegewissenschaft	nursing science	медсестринство як наука
26.	Pflegewissenschaftler/ Pflegewissenschaftlerin	nursing scientist	медичний брат-науковець/медична сестра-науковець
27.	PhD in der Krankenpflege (PhD im Nursing)	PhD in nursing	доктор філософії з медсестринства
28.	Praxisanleiter/in	placement supervisor	наставник практики
29.	Praxisanleitung	placement supervision	практичне наставництво
30.	praxisbegleitender Unterricht (PBU)	theory days, practice-oriented education	практико-орієнтоване навчання
31.	Praxisbegleiter/in	practice companion	супровідник практики
32.	Praxisbegleitung	practice companionship	практичний супровід
33.	Problemorientiertes Lernen	problem-based learning	проблемно-орієнтоване навчання
34.	Simulation	simulation	симуляція, імітування
35.	Skills-Lab-Methode	skills lab method	метод Skills-Lab (метод навчально-тренувальної лабораторії)

Приділімо увагу розкриттю сутності певних понять медсестринської освіти Німеччини. Передусім зазначимо, що «наразі немає чіткого розрізнення між німецькими поняттями «Fort- und Weiterbildung» у відповідній літературі. Хоча на законних підставах, як, наприклад у Законі «Про професії з догляду за людьми похилого віку» йде мова лише про «beruflicher Weiterbildung», в Законі «Про професійну освіту» використовується тільки поняття «Fortbildung»» [9].

Спробуймо проаналізувати переклад цих понять англійською та українською мовами. Так, наприклад, у словнику «Wörterbuch der Pädagogik – Dictionary of Education English-Deutsch / Deutsch-Englisch» В. Дорманна (W. Dohrmann), Л. Джонсона (L. Johnson) німецьке поняття «Fortbildung» має такі англійські відповідники як «further education», «further training», «advanced training», «in-service training»; німецьке поняття «fortbilden» тлумачиться англійською мовою як «проходити курси підвищення кваліфікації» («to take further education courses», «to go on further education courses»). В той час як у тому ж словнику «Weiterbildung» – це також «further education», «further training», «in-service further training» [7, с. 172; 7, с. 238].

Здійснивши порівняльний аналіз фахових джерел, в тому числі переклад досліджуваних фахових понять у електронних словниках Cambridge English Dictionary, English by Oxford Dictionaries, Duden, Linguee, Reverso Dictionary схилиємось до думки, що «Weiterbildung» є синонімом до «Fortbildung», однак вважаємо, що поняття «Fortbildung» краще перекладати українською мовою як «підвищення кваліфікації» (на певних курсах або семінарах з метою здобуття найсучасніших знань), а поняття «Weiterbildung» як «подальша освіта» (післядипломна з метою здобуття нової кваліфікації). В такому випадку: «advanced education» – «новітня освіта», «continuing education» – «неперервна освіта», «further education» – «подальша освіта». Наприклад, для розкриття сутності поняття «pflegerische Weiterbildung», розглядаємо здобуття додаткової кваліфікації наставника практики (для роботи у закладі практичного навчання) та супровідника практики (для роботи у закладі теоретичного навчання) як подальшу освіту сестринського персоналу в контексті

неперервної освіти. Згідно з новими вимогами положення «Про навчання та складання іспитів для медсестринських професій» від 2 жовтня 2018 року («Ausbildungs- und Prüfungsverordnung für die Pflegeberufe» vom 2.10.2018), з 1 січня 2020 року обсяг педагогічної підготовки наставника практики має становити щонайменше 300 годин. Окрім того, в Німеччині є спеціальні «Рекомендації Німецької асоціації лікарень щодо подальшої освіти сестринського персоналу» від 29.09.2015 року («DKG-Empfehlungen zur pflegerischen Weiterbildung» vom 29.09.2015). А для здобуття професій медбрата-науковця/медсестри-науковця (Pflegerwissenschaftler/ Pflegerwissenschaftlerin) та медбрата-педагога/медсестри-педагога (Pflegerpädagoge/ Pflegerpädagogin), необхідна академічна освіта й вузівська підготовка.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших розвідок. Варто зауважити, що більшості фахових понять, які розглядаються у нашому дослідженні і застосовуються у медсестринській освіті та медсестринській практиці Німеччини в Україні не існує. Тому при перекладі фахових термінів і понять медсестринської освіти Німеччини ми ретельно вивчали трактування певного поняття у різних автентичних фахових джерелах для його адекватного перекладу рідною мовою.

Підсумовуючи вищевикладене, можемо констатувати, що переклад українською мовою німецьких термінів та понять, які використовуються в освіті сестринського персоналу, має певні особливості: лексична синонімія і у зв'язку з цим багатоваріантність перекладу, гендерні особливості назв посад і професій, нееквівалентність понять у німецькій та українській мовах, в деяких випадках неспівпадіння використання понять в однині та множині. А тому можна виділити такі основні способи їх перекладу, як калькування, транскодування, описовий переклад, контекстуальна заміна.

Може існувати думка, що така проблема цікавить лише лінгвістів, оскільки завданням медиків є профілактика та лікування пацієнтів, а знання іноземної мови взагалі є необов'язковим. Вважаємо це хибним. Наразі, у зв'язку з впровадженням єдиного державного кваліфікаційного іспиту для майбутніх лікарів значно посилюється роль англійської мови як мови міжнародного спілкування, міжнародних клінічних протоколів. На нашу думку, при цьому не має послаблювати роль європейських мов, в тому числі й німецької мови для медиків. Україна, яка прагне стати членом великої європейської сім'ї, має бути зацікавленою в можливості лікарів та сестринського персоналу проходити зарубіжне стажування в кращих медичних закладах Європи з метою повернення в Україну і впровадження тут найкращих інноваційних технологій. Маємо велику надію, що реформи в сфері охорони здоров'я та медичної освіти приведуть до таких можливостей, а сприятимуть цьому численні освітні ресурси, в тому числі освітні електронні платформи, якісні підручники, посібники, словники.

Перспективами подальших розвідок вважаємо вивчення фахових понять і переклад фахових термінів медсестринської дидактики, в тому числі таких назв сучасних методів, застосовуваних у медсестринській освіті Німеччини, як «Beobachtungsbogen», «Brainwriting/6-3-5 Methode», «Collagearbeit», «Expertenbefragung», «Lernstation», «Fallstudie», «Gruppenpuzzle», «Info-Markt», «Leittextmethode», «Mind-Map», «Planerwerkstatt», «Szenario-Methode», «Zukunftswerkstatt» та багато інших.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Великий німецько-український, українсько-німецький словник 270 000 слів та словосполучень / укл. О. Мазур – Донецьк: ТОВ «Глорія Трейд», 2011. – 792 с.
2. Марковина И.Ю., Логинова Е. В., Зубанова О. А., Ефимов А. В. Большой немецко-русский и русско-немецкий медицинский словарь. Свыше 100 000 терминов, сочетаний, эквивалентов и значений. / Под ред. И.Ю.Марковиной. – М.: Живой язык, 2009 – 576 с.
3. Мюллер В. Великий німецько-український словник – Близько 170 000 слів та словосполучень – К.: Чумацький шлях, 2005. – 792 с.
4. Німецько-український словник. Українсько-німецький словник : 250 000 + 220 000 : два в одному томі : 470 000 од. пер. / під заг. ред. Вячеслава Бусела. – К.: Ірпінь : ВТФ «Перун», 2012. – 1584 с.
5. Смолій М. С. Великий українсько-німецький словник. Т. 1. / М.С.Смолій. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. – 1088 с.
6. Veuse, H. (2004) Pflegefachsprache – eine Analyse der Entwicklung. Retrieved from: http://www.zwai.de/inhalt/diverses/pflegefachsprache_HolBeu.pdf

7. Dohrmann, W., Johnson, L. (2017) Wörterbuch der Pädagogik – Dictionary of Education English-Deutsch / Deutsch-Englisch. Berlin Dohrmann Verlag
8. Dröber, A., Villwock U., Anderson, K., Anderson, L. (2004) Springer Lexikon Pflege. Berlin Heidelberg: Springer Verlag
9. Fort- und Weiterbildung in der Altenpflege in Berlin – Eine Herausforderung für den Pflegealltag (2015) Retrieved from: <https://www.arbeitgestaltengmbh.de/assets/Downloads/Publikationen-Altenpflege/Fort-und-Weiterbildung-Expertise.pdf>

REFERENCES

1. Velykyy nimets'ko-ukrayins'kyy, ukrayins'ko-nimets'kyi slovnyk 270 000 sliv i slovopoluchen' / ukl. O. Mazur. (2011). [Large German Ukrainian, Ukrainian-German Dictionary]. Donets'k: TOV «Hloriya Treyd».
2. Markovyna, Y., Lohynova, E., Zubanova, O., Efimov, A. (2009) Bol'shoi nemetsko-russkiy i russko-nemetskiy medychynski slovar'. [Large German-Russian, Russian-German Dictionary]. M.: Zhivoy yazyk.
3. Myuller, V. (2005) Velykyy nimets'ko-ukrayins'kyi slovnyk – Blyz'ko 170 000 sliv i slovopoluchen'. [Large German-Ukrainian Dictionary – About 170 000 words and Word combinations]. Kyiv: Chumats'kyi shlyakh.
4. Nimets'ko-ukrayins'kyi slovnyk. Ukrayins'ko-nimets'kyi slovnyk: 250 000 + 220 000: dva v odnomu tomi: 470 000 od. per. / pid zah. red. Vyacheslava Busela. [German-Ukrainian Dictionary. Ukrainian-German Dictionary: 250 000+220 000: two in one Volume: 470 000]. Kyiv.: Irpin': VTF «Perun».
5. Smoliy, M. (2018). Velykyy ukrayins'ko-nimets'kyi slovnyk. T. 1. [Large Ukrainian-German Dictionary. Volume 1]. Ternopil': Navchal'na knyha – Bohdan.
6. Beuse, H. (2004). Pflegefachsprache – eine Analyse der Entwicklung. Retrieved from: http://www.zwai.de/inhalt/diverses/pflegefachsprache_HolBeu.pdf [in German].
7. Dohrmann, W., Johnson, L. (2017). Wörterbuch der Pädagogik – Dictionary of Education English-Deutsch / Deutsch-Englisch. Berlin Dohrmann Verlag. [in German].
8. Dröber, A., Villwock U., Anderson, K., Anderson, L. (2004) Springer Lexikon Pflege. Berlin Heidelberg: Springer Verlag. [in German].
9. Fort- und Weiterbildung in der Altenpflege in Berlin – Eine Herausforderung für den Pflegealltag (2015). Retrieved from: <https://www.arbeitgestaltengmbh.de/assets/Downloads/Publikationen-Altenpflege/Fort-und-Weiterbildung-Expertise.pdf>. [in German].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Галина Олесюкова – аспірант кафедри практики іноземної мови та методики викладання, Хмельницький національний університет.

Наукові інтереси: викладання і вивчення іноземних мов, германістика, медіа-дидактика, медична освіта, порівняльна педагогіка, медсестринська педагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Halyna Oleskova – Postgraduate Student of the Department of Foreign Language Practice and Teaching Methodology, Khmelnytskyi National University.

Scientific interests: teaching and learning foreign languages, Germanistics, media didactics, medical education, comparative pedagogy, nursing pedagogy.

УДК 81'373-021.244:130.121]:82'25]

CULTURALLY MARKED LEXIS REFLECTING THE LEFELORLD IN LITERARY TEXTS: THE PROBLEM OF TRANSLATION

Olha ROMANIUK (Lviv, Ukraine)

e-mail: olyarom12@ukr.net

РОМАНЮК Ольга. КУЛЬТУРНО МАРКОВАНА ЛЕКСИКА ЯК ЗАСІБ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЖИТТЄВОГО СВІТУ ЛЮДИНИ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ: ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

Стаття присвячена розглядові використання культурно маркованої лексики в художньому дискурсі для представлення фізичного, духовного та соціального компонентів життєвого світу людини. На матеріалі українського перекладу роману Салмона Руської "Опівнічні діти", зробленого Наталією Трохим, проаналізовано шляхи відтворення такої лексики в перекладі.

Ключові слова: культурно маркована лексика, життєвий світ людини, фізичний світ людини, духовний світ людини, соціальний світ людини, реалія, переклад.

ROMANIUK Olha. CULTURALLY MARKED LEXIS REFLECTING THE LEFELORLD IN LITERARY TEXTS: THE PROBLEM OF TRANSLATION

The article deals with the issue of rendering culturally marked lexis in the translation of artistic texts. The mentioned lexis is viewed as the set of lexical units belonging to cultural domains which are unique for the particular lingual community, like realia or forms of address. It is suggested to research these lexical units applying the category of the lifeworld which was introduced by Edmund Husserl (*Lebenswelt*) and defined as the world of straightforward intersubjective experiences and all the built-up levels of validity acquired by men for the world of their common life. It is claimed that a person experiences this world by transforming objects into cultural phenomena and turning them into signs and this experience includes three types of self-deployment products of the universe, in which the life of a person goes on: physical body (natural world), semantic construct (spiritual world), system of attributes, caused by public relations (social world). The article focuses on the problem of rendering culturally marked words which are used to describe each of these worlds in artistic text and is based on the ways of such vocabulary reproduction in the Ukrainian translation of Salmon Rushdie's novel "Midnight's Children" by Natalia Trokhym. Special attention is paid to the translation of words-realities which were a great challenge for Natalya Trokhym. Several examples of realia referring to three spheres of the lifeworld: physical world, spiritual world and social world, have been analyzed to illustrate methods of translation applied by Natalya Trokhym. It